

LŠIVPS

LIETUVOS ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ VADOVŲ PROFESINĖ SĄJUNGA

Profesinė sąjunga, Panevėžio g. 25A-14, 92315 Klaipėda, tel. + 370 612 46 648

el. p. vadovuprofsajunga@gmail.com

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 304532053

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto

ministrei R. Popovienei

el. p.: smmin@smsm.lt

ministre@smsm.lt

2025 m. balandžio 11 d.

DĖL ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ VADOVŲ KOMPETENCIJŲ VERTINIMO

Lietuvos švietimo įstaigų vadovų profesinė sąjunga, reaguodama į vykstančius pokyčius bei diskusijas dėl valstybinių ar savivaldybės švietimo įstaigų (išskyrus aukštąjį mokyklų) vadovų (toliau – švietimo įstaigų vadovai) kompetencijų vertinimo tvarkos, sveikina iniciatyvą keisti Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo Nr. I-1489 59 straipsnio dalį, apibrėžiančią reikalavimus švietimo įstaigos vadovui, ir teikia Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai siūlymus, grindžiamus praktinėmis patirtimis:

1. DĖL PIRMINIO KOMPETENCIJŲ VERTINIMO IŠLAIKYMO

Pasisakome už tai, kad pirminis kompetencijų vertinimas asmenims, pretenduojantiems į vadovo pareigas pirmą kartą, išliktų kaip būtina atrankos procedūra. Argumentai:

- **Kokybinis filtras naujokams.** Asmenys, neturintys vadovavimo patirties, dažnai neturi visapusiško supratimo apie švietimo įstaigos vadovo atsakomybes, apie šio darbo sudėtingumą. Pirminis vertinimas padeda nustatyti, ar kandidatas iš tikrųjų pasirengęs eiti pareigas, padeda išvengti situacijų, kai žmogaus nepasirengimas ar klaidingas įsivaizdavimas apie švietimo įstaigos vadovo darbą vėliau gali būti labai skausmingas švietimo įstaigos bendruomenei. Tai yra tarsi profesinė atranka, apsauganti įstaigą nuo nepasirengusio vadovo. Nacionalinės švietimo agentūros (toliau – NŠA) statistika rodo, kad dalis pretendentų nepraeina šio etapo, o tai reiškia, kad vertinimas jau dabar atlieka svarbią atrankinę funkciją ir leidžia atsijoti tuos, kurie nėra pasirengę realiam vadovavimo darbui.

- **Kvalifikacinių reikalavimų pagrindimas.** Vadovaujantis Kvalifikacinių reikalavimų valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų vadovams aprašo (toliau – Aprašas) nuostatomis, pretendentas privalo atitikti tam tikras profesines kompetencijas. Vertinimas padeda objektyviai nustatyti atitikimą nurodytoms kompetencijoms.

- **Nepotizmo ir "statytinių" rizikų prevencija.** Visiškai atsisakius kompetencijų vertinimo, padidėtų galimybė skirti asmenis, neturinčius tinkamų savybių, remiantis ne profesiniais, o asmeniniais kriterijais. Pirminis vertinimas yra tam tikras „nuasmenintas“ filtras, neleidžiantis savivaldybių ar politinių interesų grupėms tiesiog „pastatyti“ savo kandidatų.

- **Kompetencijų padalijimo balansas ir atrankos proceso skaidrumas.** Pagal galiojančią tvarką, 5 kompetencijų sritis vertina Nacionalinė švietimo agentūra, (toliau – NŠA), o 5 – Savivaldybės sudaryta atrankos komisija. Toks vertinimo išskaidymas užtikrina balansuotą sprendimų priėmimą. Nelikus vertinimo etapo NŠA, visa atsakomybė kristų ant vietinės komisijos, kurios kompetencijos, sudėtis ir vertinimo objektyvumas gali būti nevienareikšmiškai vertinami.

2. DĖL PAKARTOTINIO KOMPETENCIJŲ VERTINIMO ATISISAKYMO

Siūlome visiškai atsisakyti pakartotinio kompetencijų vertinimo vadovams, kurie jau įrodė savo gebėjimus dirbdami vadovais. Argumentai:

- **Vadovų tobulėjimas numatytas Apraše.** Jame nurodyta, kad vadovai turi nuolat tobulinti kvalifikaciją. Tad kompetencijų palaikymas vyksta nuosekliai per įvairias formas, ne per pakartotinį testavimą.

- **Perteklinis reikalavimas dirbantiems vadovams.** Dabartinė tvarka reikalauja, kad jau dirbantis vadovas, net ir turėdamas ilgametę patirtį bei turėjęs vieną ar du kompetencijų vertinimus, privalėtų juos kartoti kas 7 metus. Tai biurokratinė našta, kurią patiria tie, kurie jau įrodė savo gebėjimus ne teoriškai, o praktiškai.

- **Praktika yra geriausias įrodymas.** Ilgametė darbo patirtis ir realūs vadovo veiklos rezultatai geriau atskleidžia kompetencijų lygį nei dirbtinis teorinis testavimas (formalus vertinimas), kuriam skiriamos didelės valstybės biudžeto lėšos. Pakartotinis vertinimas neįvertina realios vadovo darbo dinamikos ir konteksto.

- **Demotyvacija ir administracinė našta.** Vadovai jau dabar susiduria su dideliu darbo krūviu. Jiems tenka papildomai ruoštis naujam kompetencijų vertinimui, patirti psichologinį spaudimą, net jei jų vadovavimo rezultatai yra geri. Pakartotinis kompetencijų vertinimas suvokiamas kaip biurokratinis ir demotyvuojantis procesas, kuris gali nulemti sprendimą nesiekti tolesnės vadovavimo karjeros.

- **Konkursų patrauklumo problema ir vadovų trūkumas.** Daugelyje savivaldybių jau dabar trūksta pretendentų vadovų pareigoms užimti. Vienas iš barjerų – pakartotinis vertinimas, kuris atgraso net ir patyrusius vadovus. Kai kur konkursai skelbiami kelis kartus, nes nėra susidomėjusių, kitur – kandidatuoja tik vienas asmuo. Tai rodo, kad tokie pertekliniai reikalavimai mažina pozicijos patrauklumą.

IŠVADA: Pirminis kompetencijų vertinimas turėtų išlikti naujiems pretendentams kaip atrankos ir apsaugos mechanizmas, užtikrinantis, kad švietimo įstaigų vadovais taptų bent jau bazines kompetencijas turintys asmenys. Tuo tarpu pakartotinis vertinimas yra perteklinis, demotyvuojantis ir neprisideda prie kokybės gerinimo – priešingai, kelia riziką sumažinti norinčių dalyvauti konkursuose skaičių ir prarasti patyrusius lyderius.

SIŪLYMAI:

- **IŠLAIKYTI** pirminį kompetencijų vertinimą pretendentams, niekada nedirbusiems vadovais;

- **ATISISAKYTI** pakartotinio vertinimo vadovams, turintiems vadovavimo patirties ir dalyvaujantiems konkurse dėl tos pačios ar kitos švietimo įstaigos vadovo pareigų.

Toks sprendimas padidintų vadovo profesijos patrauklumą, sumažintų biurokratinę naštą ir prisidėtų prie racionalaus bei skaidraus vadovų atrankos modelio kūrimo.

Sprendimai turi būti priimami nedelsiant, nes prasideda metai, kai didelei daliai jau dirbančių vadovų pagal galiojančią tvarką reikėtų iš naujo vertinti kompetencijas. Vadovai jau dabar turėtų žinoti, kaip bus organizuojami konkursai.

Pagarbiai,

Lietuvos švietimo įstaigų vadovų profesinės sąjungos pirmininkė Jolita Andrijauskienė